

A világ a lábuk előtt hever

The World at Their Feet – Children’s Early Competence in Two Languages through Education

Judit Kovács – Éva Trentinné Benkő
Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 2014
ISBN: 978 963 9955 55 4

Noé Zsuzsanna

Kétnyelvű programban oktató pedagógus

A szerzőpárosnak, Kovács Juditnak és Trentinné Benkő Évának a *The World at Their Feet* című könyve 2014 októberében jelent meg az Eötvös József Könyvkiadó gondozásában. Az angol nyelven írt 223 oldalas könyv a szerzők közel két évtizedes, az egyetemi oktatás és kutatás során felhalmozódott tudását és tapasztalatát tárja az olvasók elé. A könyv, amely eredeti célja szerint egy egyetemi kurzus anyagát hivatott összefoglalni, és amely tankönyvként szolgál a leendő kétnyelvi pedagógusoknak, információgazdag tartalma és közérthető, élvezetes stílusa révén nem csak a pedagógusképzés, hanem a téma iránt érdeklődők egyre szélesebb tábora számára is kínál olvasnivalót.

Kovács Judit és Trentinné Benkő Éva az ELTE TÓK oktatói majdnem két évtizede dolgoznak együtt. Együttműködésük közös szakmai háttéren alapul. Mesterfokozatukat a korai idegennyelv-oktatás speciális területén az Egyesült Királyságban, a Leeds-i Egyetemen szerezték. Az ottani tanulmányok által is megalapozott hasonló szakmai értékrendjük vezethetett számos közös munkájuk megszületéséhez. Doktori disszertációjukat mindketten a korai CLIL (Content and Language Integrated Learning – tartalomalapú nyelvoktatás) témájában írták, és Kovács Judit habilitációját is ezen a szakterületen szerezte.

A könyv angol nyelven íródott, így a földrajzi határok sem gördíthetnek akadályt egy, a hazainál szélesebb olvasóközönség elérése elé. A kötet témája a korai intézményes kétnyelvű fejlesztés, melynek tárgyalása két részben történik. Az első rész (Kovács Judit munkája) az elmélet, valamint a második (Trentinné Benkő Éva munkája) az erre épülő gyakorlat és feladatok logikus egységet alkotnak. Mind az elméleti, mind a gyakorlati rész egyaránt friss és műfajilag is változatos forrásokra támaszkodik. Találunk a könyvben nemzetközi kitekintést, rövid történeti összefoglalót, definíciókat, kutatást, CLIL tanárikompetencia-leírásokat, pedagógusi reflexiókat, internetes CLIL tudatosságfejlesztő programot, gyakori szülői kérdéseket és válaszokat, az elméletet játékos formában feldolgozó kvízfeladatokat, óravázlatokat, tanulók és hallgatók által készített kreatív munkákat, gyermekirodalmi gyűjteményt, gazdag képi anyagot, valamint részletes tevékenység-leírásokat. A kötet ilyen módon több könyvet pótol egyszerre: nem kell külön elméleti munkákat, illetve munkatankönyveket, feladatgyűjteményeket megvennie annak, aki a korai kétnyelvi fejlesztésre szeretne felkészülni.

A bevezetésben a szerzők segítenek eligazodni a könyv struktúráját és célját illetően. Ebben a margóra írt vezérgondolatok sokat segítenek. A könyv igényes, és olvasóbarát egyszerre. A tömör nyelvezet és a gazdag információtartalom ellenére a könyv könnyen értelmezhető. A struktúra egységességét az is mutatja, hogy mind az

első, mind a második rész hét fejezetre tagolódik. Mindegyik fejezet a tartalom rövid bemutatásával kezdődik, és bibliográfiával végződik. A szerzők itt is, akárcsak többi munkájukban, nagy hangsúlyt fektetnek a tekintélyes felhasznált szakirodalom segítségével a bizonyítás hitelességére.

Az első fejezetben Kovács Judit körüljárja az emberi agy nyelvi kapacitásának problémakörét, illetve olyan fogalmakat tisztáz, mint például a multikompetencia, mely előfeltétele a kétnyelvűség kialakulásának. Ez utóbbira ma már egyre jobban úgy tekintünk, mint az egyén életének egy normális, semmint különleges állapotára. A második fejezetben a szerző a történelem, a politikai és a gazdasági érdekek szemüvegén keresztül mutatja be az idegennyelv-tanulás, -tanítás trendjeinek változásait és ezek társadalmi hatásait. Különösen kiemelendő, ahogyan megmutatja az összefüggést a 21. század elvárásai és kihívásai, valamint az oktatási kétnyelvűség között.

A harmadik fejezet teljes egészében a CLIL-módszer tárgyalásával foglalkozik. Áttekinti típusait, a módszer lényegét, történetét és jelenét, valamint a CLIL hazai történetét. Az olvasót büszkeséggel tölti el a tény, mely szerint Magyarország kiemelkedő szerepet tölt be a szakterületen nem csak Közép-Európában, hanem Európa egészében is. Nagyon szerencsésnek tartom ezt a pozitív felhangot, ami a könyv egészére is jellemző. Fontos, hogy pedagógusaink tudják, hogy tevékenységük határainkon kívül is elismert.

A negyedik fejezet a CLIL-módszer és az életkor összefüggéseit tárgyalja, valamint felhívja a figyelmet a módszer hatékonyságára az óvodában és az általános iskolában. Az úgynevezett 'korai kezdés' fogalmának tisztázása után, annak történetével és előnyeivel ismerkedhet meg az olvasó. Rendkívül pontosan különíti el a szerző a nyelvelsajátítás és nyelvtanulás jelenségének jellegzetességeit. Helyesen emeli ki, hogy azok a gyermekek, akik tíz éves koruk előtt találkoznak egy második nyelvvel, nem feltétlenül haladnak jobban, vagy rosszabbul a folyamatban, csak másképp. Fontos ezt tisztázni, amikor a pedagógus társadalom, illetve a pedagógiai kérdésekben döntést hozók körében még mindig vita tárgyát képezi a korai kezdés.

Az ötödik fejezet különösen kedves lehet a gyakorlati szakemberek számára. Itt a pedagógusokról van szó, illetve az ő felelősségükről a folyamat egészében. A szerző saját kutatás alapján CLIL-tanárok véleményére és saját CLIL-gyakorlatára támaszkodva vallja, hogy CLIL-pedagógusnak lenni sem óvodában, sem iskolában nem egyszerű feladat, hiszen olyan különleges kompetenciákkal kell rendelkezniük, melyeket 'hagyományos' nyelvtanárként nem sajátíthat el a leendő szakember. Itt a nyelv nem a cél, hanem eszköz az elsajátítandó tananyaghoz. Ezért is van szükség magas színvonalú specifikus pedagógusképzésre és -továbbképzésre.

A következő fejezetben Kovács Judit a CLIL-ben való tanulás folyamatának, a tanulóra váró kihívások bemutatására vállalkozott. Rendkívül érdekes kérdésekre kapunk választ e fejezet olvasása közben. Többek között azt a tévhitet is eloszlatja a szerző, hogy a különböző tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek nem képesek a CLIL-módszerrel a nyelvelsajátításra. Ezen túlmenően pedig rávilágít: a CLIL eszköz lehet arra, hogy a tanulók felfedezzék a számukra megfelelő tanulási stratégiákat, attitűdöket, melyek meghatározóak lesznek általános eredményességük tekintetében a későbbiekben is.

A hetedik fejezetben két kutatást olvashatunk, az egyiket Kovács Judit, a másikat Trentinné Benkő Éva végezte. Az első kutatás a CLIL-programban tanulók idegen nyelvi készségeit, kompetenciáit, attitűdjeit méri, a második pedig a jelenlegi és leendő pedagógusoknak a szakterületről alkotott elképzeléseiről, nézeteiről szól. Az utóbbi kutatás fő kérdései közé tartozik, hogy a gyakorló pedagógusok és jelöltek számára

mit jelent korai CLIL-pedagógusnak lenni, milyen kompetenciák szükségesek ennek a komplex feladatnak a sikeres ellátásához, illetve milyen kihívásokkal és problémákkal kell szembenézniük. Az eredményeket röviden, lényegretörően és olvasmányos formában tárják elénk a szerzők.

A szintén hét fejezetre (topic-ra) osztott második rész, melynek szerzője Trentinné Benkő Éva, a CLIL-re irányuló pedagógusképzéshez és továbbképzéshez nyújt változatos feladatokat. A hét téma a következő: A CLIL elmélete, A CLIL és a korai kezdés, Tervezés a CLIL-ben való tanításra, Tevékenységek a korai CLIL-ben, Az óravezetés nyelve a CLIL-ben, Tanárok elképzelései a CLIL-ről, CLIL-pedagógussá válás. A konkrét feladatok között találunk a kognitív készségeket, a kreativitást fejlesztő, valamint szabályalkotást célzó feladatokat. A fejezetek mindegyikében számos, az adott témához kapcsolódó feladatot – többek között óravázlatokat, játékokat, dalokat, mondókákat, rejtvényeket, óramegfigyelési szempontsört, szaknyelvi kifejezéseket, meséket találunk a legkülönbözőbb forrásokból. Ezt a feladatgyűjteményt a szerző mind a gyakorlók, mind a leendő pedagógusoknak ajánlja, mintegy gondolatébresztőként, munkájukhoz. A könyv ezen része rendkívül színes mind tartalmában, mind külalakjában, és jól reflektál az első részben tárgyalt elméleti háttérre. A kötetet egy tíz egységből álló Függelék, valamint szójegyzék zárja, mely a szakkifejezések jobb megértését, elmélyítését szolgálja.

Végezetül egy személyes megjegyzés: nekem, aki egy évtizede dolgozom korai CLIL-programokban, mindig üdvözlendő egy olyan kötet megjelenése, melyben a gyakorlat egyenlő mértékben kap szerepet az elmélettel, melyben mind a pedagógusjelöltek, mind a már pályán lévő pedagógusok naprakész eszközöket kapnak a kezükbe. Bátran ajánlom tehát az Eötvös József Könyvkiadó legfrissebb kötetét leendő és már pályán lévő pedagógusoknak, oktatási döntéshozóknak, szülőknak és a téma iránt érdeklődőknek egyaránt.